

Urheiluhistoriallisia välähdyksiä

Hans Bonde & Stanis Elsborg, *Med kroppen ind i kulturen: Idrætshistoriske strejflys*, Odense: Syddansk Universitetsforlag 2020, 330 s.

Kööpenhaminan yliopiston liikuntahistorian professori Hans Bonde on nuoremman yliopistokollegansa Stanis Elsborgin kanssa kirjoittanut moneen suuntaan avautuvan teoksen urheilun yhteiskunta- ja kulttuurikytköksistä kautta aikojen. Kirja on laadittu ensisijaisesti lukion historian- ja urheiluteorian opetusta varten, mutta tekijät toivovat sen herättävän kiinnostusta myös urheilu- ja kulttuurihistoriaa harrastavien lukijoiden keskuudessa.

Kirja on kuitenkin niin selvästi suunniteltu opetustarkoitukseen, että muuta lukijakuntaa voi olla vaikeaa saada ostamaan juuri tämän teoksen. Aiheesta on sen verran jo saatavissa laadukasta kirjallisuutta tanskaksi ja muilla kielillä. Jokaisen pääluvun loppuun on listattu sen tematiikkaan liittyviä kysymyksiä opetustehtäviä ajatellen. Pitkin matkaa viitataan myös Bonden ylläpitämään tanskalaiseen urheiluhistorialliseen digitaaliseen sivustoon (idrætshistorie.dk), josta lisätietoa ja -inspiraatiota on ammentavissa.

Vastaava sivusto olisi syytä saada aikaiseksi myös Suomessa. Urheiluhistoria kiinnostaa suuresti suomalaisia ja hyvää kotimaista tieteellistä tutkimusta ja tietoa on jo valmiiksi saatavilla digitaalisessa muodossa. Mutta jos sellainen sivusto rakennetaan, se kannattaa tehdä tiimityönä eri tutkija-, toimittajayhteisöjen kesken, jotta aiheen kirjo ja kiehtovuus tulisi tarpeeksi monipuolisesti esiin.

Tanskalaiskaksikon tavassa hahmottaa urheilun yhteiskuntahistoriaa nuorta lukijakuntaa varten on sekä perinteellisiä että uusia piirteitä. Vaikka Hans Bonde menestyi nuorena judo-urheilijana ja on kirjoittanut lajista jopa kirjan huomio keskittyy tässä teoksessa urheilun länsimaisiin muotoihin.

Toisaalta tekijät ovat rohkeasti sivuuttaneet monia liikuntahistorian tunnetuimpina vaiheita ja sen sijaan keskittyneet sellaisiin, joissa kytkökset nimenomaan kulttuuri- ja poliittiseen

historiaan ovat olleet vahvoja. Tähän viittaa myös kirjan alaotsikon käsite ”strejflys”, joka suomeksi tarkoittaa on suurin piirtein ”välähdyksiä”.

Historian tutkimusmenetelmiin ja teorioihin keskittyvän johdannon jälkeen vuorossa on antiikin urheilukulttuurin esittely. Siinä kuvataan monipuolisesti kilpa- ja taistelu-urheilun näkyvää osa kreikkalaisessa ja myöhemmin roomalaisessa julkisuudessa ja yhteiskunnassa.

Huomion keskiössä eivät ole itse antiikin ajan kilpailutapahtumat vaan enemmänkin ne aatteet ja valtarakenteet, joita ne heijastivat ja ylläpitivät. Sama laajempi näkökulma toistuu kirjan muissakin pääluvuissa. 1900-luvun alussa suurta kansainvälistäkin huomiota herättäneet, suorasukaisia liikunta- ja seksioppaita kirjoittanut J.P. Müller’iä käsitellään uuden yksilöllisemmän ihmisihanteen airueena.

Tanskalaisten ristiriitaiset kokemukset ja muistot saksalais miehityksestä toisen maailmansodan aikana on myös taitavasti kuvattu urheilutapahtumien ja -yhteyksien kautta. Sodan jälkeen on mielellään korostettu, miten kurja tuo aika oli ollut. Käytännössä tanskalaiset pääsivät kuitenkin helpommalla kuin muut miehityt maat, mikä heijastui myös maan sopeutuneessa ja osittain jopa natsimyönteisessä urheilukulttuurissa.

Tekijöiden kuvaus kylmän sodan ja 2000-luvun olympiakisojen urheilukulttuureista ei yllä samalle tasolle, mikä tietenkin johtuu siitä, että nämä aiheet ovat paljon laajempia ja monimuotoisempia kuin miehitysajan historia. Näistä luvuista puuttuu ennen kaikkea urheilun valtava kaupallistuminen, siihen liittyvä systemaattinen dopingtoiminta ja digitaalisen teknologian mullistukset.

Seuraukset ovat nimittäin olleet valtavat. Tänä huippu-urheilu ja muu liikuntakulttuuri on noussut yksi aikamme näkyvimmäksi ja kaupallisesti kannattavimmaksi viihde- ja harrastusmuodoksi. Maailmaa riepottelee edelleen pandemia mutta kaiken keskellä urheilukansa yrittää sitkeästi seurata ja harrastaa suosikkilajiaan niin paljon kuin se vain voi.

Tanskalaisteos voisi toimia hyvin myös suomalaisten lukio-opettajien oheiskirjallisuutena ja opetusmenetelmien inspiraatiolähteenä. Muutoin suosittelen ensisijaisesti hyödyntämään

esimerkiksi verkossa jo hyvin saatavilla olevaa historiatutkimusta liikunnan yhteiskunnallisista kytköksistä.

Henrik Meinander